

به رنگ عشق

درباره سریال **خاک سرخ** که یکی از مهم‌ترین آثار با محوریت خرمشهر است

نباید فراموش شود. حاتمی‌کیا با این پیشینه به سریال «خاک سرخ» رسید. در کارنامه او جای یک اثر که مقاومت خرمشهر را نشان دهد، خالی بود...

قصه لیلا، لیالی و دیگران

سریال «خاک سرخ» براساس یک کهن الگو ساخته شده: جدایی فرزند از خانواده. لیلا (لاله اسکندری) درست شبی که رخت سفید بر تن کرده، پی می‌برد از خانواده واقعی اش دور افتاده. عشق به نامزد (سعید با بازی حبیب رضایی) رنگ می‌بازد و عشق به خانواده، او را به خرمشهر می‌کشاند. این اتفاق، آغاز مسیری است که داستان را به روزهای اشغال خرمشهر می‌برد. لیلا با چشم خود می‌بیند که در گوشه‌ای از خاک وطن چه اتفاقات غمباری رخ می‌دهد. شهری که روزگاری میعادگاه عاشقان بود، حالا زیر چکمه سربازان بی‌رحم دشمن، نفس‌هایش به شماره افتاده. قصه خرمشهر، تلخ است اما در دل سیاهی‌ها، بی‌شمار قصه شیرین و «افسانه‌وار» وجود دارد. می‌گوییم «افسانه» چون اگر حکایت‌ها برای یک مخاطب غیرمطلع، روایت شود به سختی می‌تواند آن‌ها را باور کند. چه کسی باور می‌کند خرمشهر در نبردی نابرابر سقوط کند و معجزه‌وار آزاد شود؟ «خاک سرخ» گوشه‌ای از تاریخ را ورق می‌زند و در بستری عاشقانه روایتگر یک معجزه می‌شود.

نگاه استعاری کارگردان

شاید برخی دیالوگ‌ها و سکانس‌های سریال، «شعاری» و

انداخت. الگوی او در ساخت سریال همان نگاه سینمایی بود و حاتمی‌کیا اجازه نمی‌داد مسائل مثل سرعت تولید روی کیفیت اثر سوءبگذارد.

مرد جنگ

ابراهیم حاتمی‌کیا چهره شاخص سینمای دفاع مقدس بوده و هست. حتی وقتی فیلم کوتاه می‌ساخت، سوژه‌ها را از دل جنگ انتخاب می‌کرد. فیلم‌های «هویت» و «دیده‌بان» خبر از یک استعداد تازه می‌داد اما این «مهاجر» بود که همه نگاه‌ها را به سمت او خیره کرد. حاتمی‌کیا آمده بود تا جور دیگری قهرمان‌های جنگ را روایت کند و فضایی تازه در این سبک فیلمسازی پیشنهاد داد. حتی زمانی که دوربینش در خاکریز بود، بیش از همه خلوت آدم‌ها را برجسته می‌کرد. با پایان جنگ سراغ «ناگفته‌ها» رفت و فیلم‌هایش شد حدیث نفس چند نسل. او سال ۶۹ «وصل نیکان» را با موضوعی حاشیه‌ای درباره جنگ (موشکباران شهرها) ساخت و کمی بعد، سراغ «از کرخه تا راین» رفت. این فیلم فریاد کارگردانی است که نمی‌توانست مظلومیت بچه‌های جنگ را نادیده بگیرد. حاتمی‌کیا باز هم از جنگ و رزمندگان گفت و در «آژانس شیشه‌ای» بلندتر از همیشه فریاد برآورد. «روبان قرمز» او نگاهی استعاری به وطن دارد و «موج مرده» نیشتر دیگری است که گسست نسل آرمان‌خواه و فرزندان‌شان را هشدار می‌دهد. «ارتفاع پست» هم زبانی سرخ دارد و نهمی است که خوزستان و مردمان قهرمانش

احمد رنجبر منتقد

اواخر دهه هفتاد ابراهیم حاتمی‌کیا با فیلمنامه‌ای به نام «لیلا و جنگ» نوشته مهدی سجاده‌چی مواجه شد. در روزهایی که آماده ساخت فیلم «ارتفاع پست» بود، تصمیم گرفت در اولین فرصت سراغ آن فیلمنامه برود و آن را تبدیل به سریال کند. قرابت تماتیک میان این دو اثر وجود دارد؛ نقطه مشترک هر دو مصائب مردم خوزستان است. یکی راوی شرایط آن‌ها در دوران جنگ است و دیگری پس از جنگ. حاتمی‌کیا تجربه کارگردانی سریال نداشت و اصلی‌ترین چالش همین مساله بود.

سلام خرمشهر

رسم ابراهیم حاتمی‌کیا این است که خود فیلمنامه آثارش را بنویسد. (به جز ارتفاع پست که به طور مشترک با اصغر فرهادی نوشت و بعدها فیلمنامه دعوت را با چیستا یثربی آماده کرد.) این بار هم زنده‌یاد مسعود بهبهانی‌نیا دست به کار شد و بر اساس «لیلا و جنگ» فیلمنامه سریال «خاک سرخ» را نوشت. بهبهانی‌نیا سال‌ها بعد هم فیلمنامه «کیمیا» را نوشت که بخش‌هایی از داستان این سریال هم در ارتباط با خرمشهر است. وقتی فیلمنامه «خاک سرخ» آماده شد، حاتمی‌کیا آن را بازنویسی کرد و تولید سریال را به تهیه‌کنندگی منوچهر محمدی به جریان

قفسی برای پرواز

- کارگردان: یوسف سیدمهدوی
- نویسنده: احمد کاوری
- تهیه‌کننده: اردشیر ایران‌نژاد
- بازیگران: امین زندگانی، نفیسه روشن، ثریا قاسمی
- سال ساخت: ۱۳۸۹

یکی دیگر از مجموعه‌هایی که مستقیماً به سقوط خرمشهر و مقاومت جانانه مردم پرداخته، قفسی برای پرواز است که به لحاظ قالب داستانی و شیوه روایت شباهت‌های کم‌رنگی هم با خاک سرخ دارد. احمد کاوری و روح‌الله صدیقی فیلمنامه این مجموعه را نوشتند. این مجموعه تلویزیونی از شبکه یک پخش شد. این مجموعه تلویزیونی در ۲۲ قسمت ۴۵ دقیقه‌ای تهیه شد که موضوع و داستان آن درباره آغاز جنگ و سیر تحول آن در طی هشت سال دفاع مقدس بود.

در چشم باد

- کارگردان: مسعود جعفری جوزانی
- تهیه‌کننده: تولید مرکز سیمافیلیم
- بازیگران: پارسا پیروزفر، کامبیز دیرباز، سعید نیک‌پور
- سال ساخت: ۱۳۸۲

این مجموعه ۵۲ قسمتی به ۶۰ سال تاریخ معاصر ایران از کودتای رضاخانی ۱۲۹۹ تا آغاز جنگ تحمیلی و سر آخر فتح خرمشهر می‌پرداخت. «در چشم باد» قصه زندگی خانواده‌ای است که رویدادها و لحظات تلخ و شیرین زندگی‌شان از دوره قیام میرزا کوچک خان جنگلی تا آزادسازی خرمشهر در آن به تصویر کشیده می‌شود. قصه از زمانی آغاز می‌شود که میرزا کوچک خان جنگلی، در گیلان اعلام جمهوری می‌کند...

گل‌های گرمسیری

- کارگردان: محمدمهدی عسگریور
- تهیه‌کننده: محمدصادق جلالی
- بازیگران: آتیلا پسیانی، بهنوش طباطبایی، اشکان خطیبی
- سال ساخت: ۱۳۸۶

این مجموعه داستان خود را در روزهای نزدیک به آغاز جنگ و با محوریت زوجی جوان (ناهد و رسول) روایت می‌کند. تعطیلی دانشگاه‌ها قبل از شروع جنگ تحمیلی باعث پراکنده شدن تعدادی از دانشجویان می‌شود. رسول نیز برای شرکت در جنگ عازم خرمشهر می‌شود و از ناهید جدا می‌افتد ناهید برای یافتن او موانع زیادی را پشت سر می‌گذارد، اما رسیدن دوباره‌ی این دو به یکدیگر سرآغاز ماجراهایی تازه است...